

VERKSAMHETSPLAN 2024

Innehållsförteckning

Vattenvårdsförbundets syfte och nytta	4
Verksamhet 2024.....	5
Vara en mötesplats för samverkan och ömsesidigt utbyte och lärande mellan medlemmarna	6
Årsstämma och övriga förbundsmöten.....	6
Mälarseminariet	6
Mälarinarium	6
Våra nätverk	6
Medlemsnätverk baserat på uppgift/roll i vattenarbetet.....	6
Ämnesspecifika nätverk.....	7
Medlemsvärning	7
Fortsätta att bedriva miljöövervakning i Mälaren och utveckla den	8
Pågående miljöövervakning enligt fastställt program.....	8
Forskningssamarbete mellan Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) och MVVF ...	8
Övrig miljöövervakning enligt program.....	9
Kampanjprovtagningar.....	9
Undersökningar av miljögifter i vatten.....	9
Utveckling av miljöövervakningsprogrammet	9
Utformning av program för övervakning av miljögifter i Mälaren	9
Utveckling av miljöövervakningen i samarbete med SLU.....	10
Nätverk för samordning och utveckling av miljöövervakningen	10
Samordning av mätningar och resultat inom avrinningsområdet	10
Nya metoder för miljöövervakning	11
Gemensamma delprogrammet för nationell miljöövervakning i Stora sjöarna	11
CyanoAlert, fjärranalys för övervakning av algblomning.....	12
Stötta medlemmarna att nå målet god status i alla vattenförekomster.....	13
LIFE IP Rich Waters avslutas.....	13
Stöd och åtgärder utifrån miljöproblem	13
Övergödning.....	13
Konnektivitet.....	14
Miljögifter.....	14
Invasiva arter.....	14
Klimatförändringar	15
Stöd till genomförande av åtgärderna i vattendirektivet.....	16
Vattenplanering	16
Tillsyn	16
Fysisk planering	17
LAVA – lokal administration av vattenvårdsåtgärder.....	17
Projektutveckling och finansiering	18
90-konto och insamling	18

Stöd till olika medlemsgrupperingar	19
Kommuner.....	19
Vattenproducenter	20
Vattenorganisationer	20
Utbildningar och seminarier.....	20
Information till politiker om nya åtgärdsprogrammet	20
Utbildning för kommuntjänstemän	21
Fältbesök.....	21
Sprida resultat och utbyta erfarenheter	22
Webbinarier i aktuella frågor	22
Sprida resultat från LIFE IP Rich Waters.....	22
Presentationsmaterial om Mälaren och miljön.....	22
Kunskapsbank med goda exempel.....	22
Dagvatten	23
Vara en gemensam röst för förbundets medlemmar gentemot relevanta sektorsmyndigheter.....	24
Förbereda oss för att hantera kommande miljöutmaningar för Mälaren tillsammans	25
Riskanalys av Mälaren	25
Kommunicera Mälarens värde och nytta	26
Tillhandahålla lättillgänglig information om Mälaren	27
Redovisa miljöövervakning till nytta för medlemmarnas verksamhet.....	27
Hemsidan.....	28
Sociala medier; Facebook och LinkedIn.....	28
Nyhetsbrev.....	29
Pressmeddelanden	29
Rapportserie och tillgängliggörande av gamla rapporter	29
Kalendarium 2024.....	30
Budget 2024	31

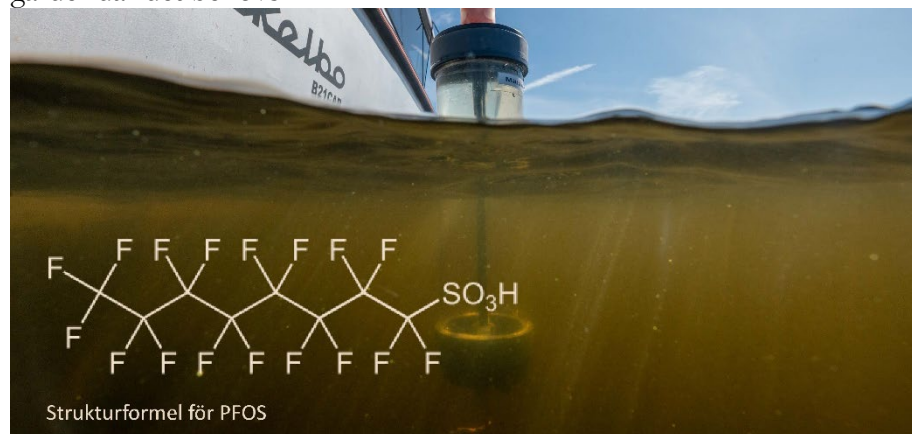
Vattenvårdsförbundets syfte och nytta

Mälarens vattenvårdsförbund är en allmännyttig ideell förening. Dess syfte är att bidra till underlag för samhällsplanering och annan verksamhet av betydelse för vattenförhållandena i Mälaren för att öka möjligheterna att följa upp miljömål och initiera miljöförbättrande åtgärder.

Genom samverkan främjar förbundet vattenvårdande insatser i Mälaren och dess avrinningsområde. I större delen av Mälaren är **övergödningen** fortfarande ett problem. **Miljögifter**, både kända och okända utgör också ett ständigt hot för Mälarens vattenkvalitet och allt levande i sjön. Många fiskar och andra vattenlevande djur är beroende av att kunna vandra upp och ner i tillrinnande vattendrag, bland annat för sin fortplantning, vilket inte alltid går på grund av **vandringshinder** på många platser i avrinningsområdet. Ett annat hot på frammarsch är **invasiva arter**, främst nu sjögull i västra Mälaren.

Mälaren står nu inför flera stora utmaningar: en **stark befolkningstillväxt** och en planerat **ökad livsmedelsproduktion i närområdet** samt påverkan från **pågående klimatförändring**. Allt detta innebär ökat tryck på Mälaren, dess **biologiska mångfald** och vattenkvalitet, som är en strategiskt viktig fråga i regionen. Inte minst som Mälaren idag är **dricksvattentäkt** för 2,3 miljoner invånare och där behovet av dricksvattenuttag antagligen kommer att fördubblas inom en inte alltför avlägsen framtid. För dricksvattenproduktionen är just nu miljögiftet PFAS en stor utmaning, men här spelar även frågor som **ökad brunifiering** och **grumling**, samt risk för **smittspridning** roll.

Mälarens vattenvårdsförbund vill med sitt arbete bidra till att bevara och förbättra Mälarens vattenkvalitet och spelar en viktig roll för lyfta frågorna om Mälarens tillstånd och samordna och driva på arbetet med åtgärder där det behövs.

Mälarens vattenvårdsförbund arbetar för att bevara och förbättra Mälarens vattenkvalitet.
Foto: Johan Hammar

Verksamhet 2024

I enlighet med vattenvårdsförbundets stadgar antagna 2017 ska förbundets verksamhet omfatta att;

- Bedriva miljöövervakning och ta fram underlag om tillstånd i vattenmiljön
- Redovisa miljöövervakningen till nytta för medlemmarnas verksamhet
- Bedriva arbete för samråd, information och resursutnyttjande
- Samverka med andra vattenorganisationer för att samordna utrednings- och åtgärdsfrågor
- Tillhandahålla lättillgänglig information om Mälaren

Med utgångspunkt i stadgarna har vi arbetat fram en vision för Mälarens vattenvårdsförbunds verksamhet 2022–2027 som antogs 2021 och som sammanfattas i sex nedanstående punkter:

- Vara en mötesplats för samverkan och ömsesidigt utbyte och lärande mellan medlemmarna
- Fortsätta att bedriva miljöövervakning i Mälaren samt utveckla den
- Stötta medlemmarna att nå målet god status i alla vattenförekomster till 2027
- Vara en gemensam röst för förbundets medlemmar gentemot relevanta sektorsmyndigheter
- Förbereda oss för att hantera kommande miljöutmaningar för Mälaren tillsammans
- Kommuniera Mälarens värde och nytta för att medvetandegöra oss alla

Utifrån dessa syften har följande verksamhetsplan tagits fram för 2024 som beskriver vilka uppgifter Mälarens vattenvårdsförbund (MVVF) kommer att arbeta med under året. För den löpande verksamhet som pågår årligen, se dokumentet Organisation & arbetsätt 2022-2024.

Vara en mötesplats för samverkan och ömsesidigt utbyte och lärande mellan medlemmarna

Årsstämma och övriga förbundsmöten

Fredagen den 17 maj genomförs årsstämma dit samtliga medlemmar i Mälarens vattenvårdsförbund inbjuds att delta.

För beskrivning av övriga förbundsmöten under året som styrelsemöten, arbetsgruppsmöten m.m., se ”Organisation och arbetssätt 2022-2024”.

Mälarseminariet

I november kommer Mälarens vattenvårdsförbund i samarbete med SLU att arrangera Mälarseminariet 2024 om pågående forskning och resultat från Mälaren. Från och med 2022 pågår Mälarseminariet två dagar, för att omfatta både miljöövervakning och åtgärder inom aktuella områden.

Mälارينarium

Tre gånger om året inbjuds medlemmarna i Mälarens vattenvårdsförbund att delta i webinarium som SLU håller via skype, för uppdatering av pågående forskning och andra projekt på SLU som anknyter till Mälaren. För inbjudan till webinarium, mejla Mälarens vattenvårdsförbunds kansli, eller se kalendariet på vår hemsida www.malaren.org.

Våra nätverk

Våra medlemmar har stor kompetens i sina organisationer. MVVF driver nätverk för olika områden där medlemmarnas kompetens tas tillvara och samordnas för att arbeta gemensamt med aktuella frågor för bättre kvalitet och kostnadseffektivitet. De ämnesspecifika nätverken är behovsstyrda och kan upphöra då en fråga är löst. Dessa nätverk drivs under 2024:

Medlemsnätverk baserat på uppgift/roll i vattenarbetet

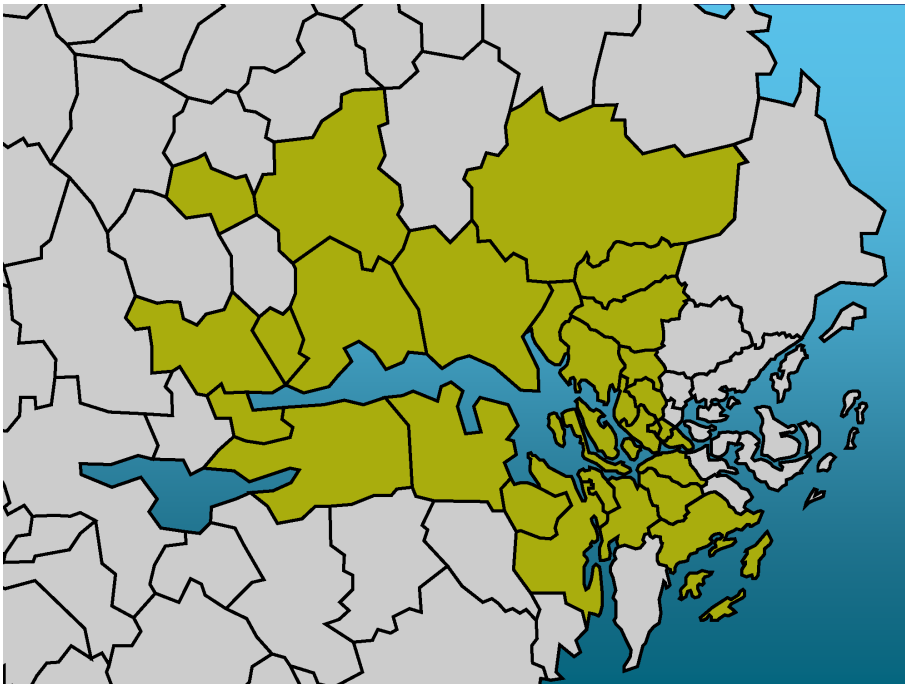
- Nätverk för vattenpolitiker på kommuner
- Nätverk för vattenstrategier på kommuner
- Nätverk för dricksvattenproducenter kring Mälaren
- Nätverk för åtgärdssamordnare

Ämnesspecifika nätverk

- Nätverk för frågor kring konnektivitet/fria vandringsvägar
- Nätverk för kartläggning och åtgärder mot PFAS/PFOS
- Nätverk för minskad spridning av giftiga båtbottnfärger (TBT)
- Nätverk för projektutveckling
- Nätverk för bekämpning av sjögull

Medlemsvärvning

Det finns flera organisationer, företag och föreningar runt Mälaren som förbundet gärna skulle se som medlemmar. Vi fortsätter att söka kontakt med olika organisationer som kan vara aktuella för att bli medlemmar i förbundet och visar nytta med ett medlemskap i MVVF. En viktig grupp är övriga kommuner i avrinningsområdet samt de kommuner som får dricksvatten från Mälaren, men inte ligger i Mälarens avrinningsområde.

Kommuner i grönt är medlemmar. Förbundet fortsätter att söka efter och skapa kontakt med fler medlemmar.

Fortsätta att bedriva miljöövervakning i Mälaren och utveckla den

Pågående miljöövervakning enligt fastställt program

Forsknings-samarbete mellan Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) och MVVF

Från och med januari 2018 ingick MVVF och SLU en överenskommelse om forskningssamarbete om Mälärövervakningen. Samarbetet löper sju år framåt, till och med 2024. SLU genomför den ordinarie Mälärövervakningen av

- fysikalisk-kemiska parametrar
- växtplankton
- djurplankton
- bottenfauna
- fisk

Provtagning i Mälaren 2023. Foto: Johan Hammar

UTVÄRDERING AV FORSKNINGSSAMARBETET

Avtalet med SLU gäller fram till och med 30 april 2025, alltså för miljöövervakning till och med 2024 med tillhörande rapport. Avtalet kan förlängas med en sexårsperiod, eller sägas upp 31 oktober 2024. Under 2024 fattar vi beslut om detta.

Övrig miljöövervakning enligt program

Sker enligt fastställd plan och omfattar inventering av makrofyter (5-6 lokaler/år) och glaciala relikter (3 lokaler varje år), sjöfågel vartannat år (jämnårtal) och inventering av fiskbeståndet som sker via SLU Aqua.

Kampanjprovtagningar

Undersökningar av miljögifter i vatten

Under 2024 planerar vi för en mindre omfattande screening av miljögifter i ytvatten med utgångspunkt från rapporten om miljögiftsövervakningen från Naturhistoriska riksmuseet. Denna screening är tänkt att göras i de 11 provtagningsplatser som utgör basprovtagningslokalerna i Mälaren. Kartläggning av miljögifter ingår under åren 2017–2024 som ett delprojekt i LIFE IP Rich Waters, C18. Vi saknar fortfarande finansiering för den omfattande screening av miljögifter som, enligt vattenförvaltningen, ske var tredje vattenförvaltningscykel, dvs vart 18:e år. Total kostnad för en sådan screening i ytvatten är ca 1,5 miljoner kr och fisk ca 0,5 miljoner kr.

Utveckling av miljöövervakningsprogrammet

Utformning av program för övervakning av miljögifter i Mälaren

Vi saknar ett program för övervakning av miljögifter i Mälaren. Under 2022 påbörjades ett arbete tillsammans med representanter från några intresserade medlemmar inom förbundet, främst kommuner, länsstyrelser och vattenverk, för att ta fram ett förslag till program. I detta ingår att bestämma vilka ämnen som behöver övervakas i våra 32 olika vattenförekomster, samt hur de eventuellt kan grupperas och hur vi kan samverka inom förbundet kring övervakningen av miljögifter. Upplägget utgår från den översyn av miljögiftsövervakningen i de stora sjöarna som Naturhistoriska riksmuseet gjorde under 2020-2021. Arbetet med att ta fram upplägg för övervakningsprogram för miljögifter fortsätter under 2024. För att slutgiltigt kunna bestämma upplägget av programmet, behöver vi genomföra ovan nämnda screening av miljögifter i ytvattnet

och fisk i Mälaren. Dessutom saknar vi i dagsläget finansiering för ett löpande övervakningsprogram för miljögifter, därför är även det en fråga vi arbetar med att lösa.

Utveckling av miljöövervakningen i samarbete med SLU

Förutom den ordinarie provtagningen, utvecklar vi tillsammans med SLU miljöövervakningen. De frågor som vi avser att arbeta med tillsammans under 2024 är:

- Fortsatt dokumentation kring uppkomsten av provtagningsprogrammet i Mälaren, varför det utformades som det gjordes.
- Utveckla metoder och arbetssätt för uppföljning av vattenvårdsåtgärder med fokus på åtgärder för minskad övergödning.
- Undersöka möjligheten till uppföljning av strukturkalkningen runt Mälaren, och dess påverkan på Mälarens vattenkvalitet.
- Samarbete med examensarbetare.
- Samarbete kring sjögullsbekämpningen.
- Samverkan kring miljöövervakning i tillrinnande vattendrag till Mälaren

Nätverk för samordning och utveckling av miljöövervakningen

Vi har startat upp ett nätverk för samordningen av övervakning av miljögiftsmätningar, som vi vill ska omfatta så många medlemmar som möjligt. På sikt är tanken att nätverket, förutom övervakning av miljögifter, även kommer att handla om samordning och utveckling av miljöövervakningen inom hela Mälarens avrinningsområde, både allmänt kring recipientkontroll, uppföljning av åtgärder och förbättrad spridning av resultaten från övervakningen.

Samordning av mätningar och resultat inom avrinningsområdet

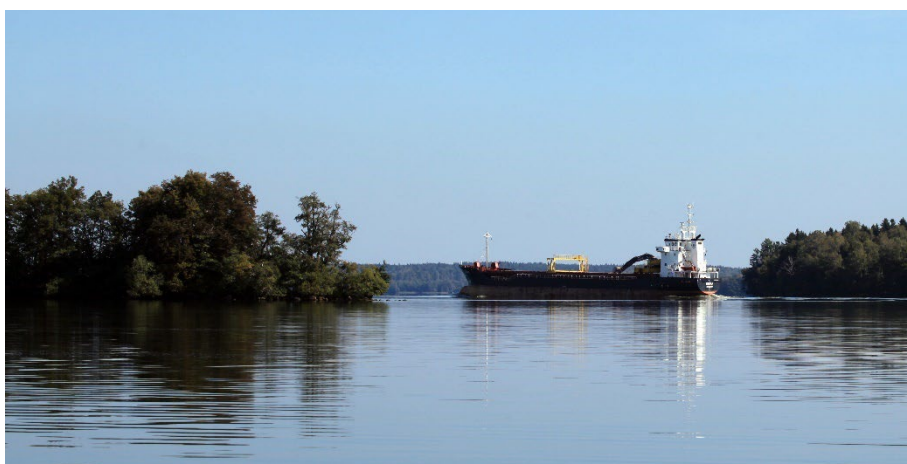
I samband med översynen av avtalet med SLU kommer vi att titta närmare på möjligheterna till samordning av både mätningar och resultatredovisning för tillrinnande vattendrag till Mälaren samt utlopp, så att de kan kopplas ihop med nuvarande Mälärövervakningen och dess resultatredovisning. Vi kommer även att se över möjligheten att infoga

resultaten från den fiskövervakning i Mälaren som utförs av SLU Aqua, så att den kommer in i vår resultatredovisning.

Nya metoder för miljöövervakning

Gemensamma delprogrammet för nationell miljöövervakning i Stora sjöarna

Mälärövervakningen är en del i den nationella miljöövervakningen i sötvatten och ingår i delprogrammet ”Stora sjöarna” tillsammans med Vänern och Vättern. Vi arbetar fortsatt tillsammans med Vänern och Vättern för att utveckla miljöövervakningen i de stora sjöarna.

Lastfartyg i Mälaren. Foto: Per Nilsson

UTVECKLING AV INDIKATORER FÖR STATUSKLASSNING AV YTVATTEN MED HJÄLP AV FJÄRRANALYS

Under 2023 har vi genomfört ett projekt i samverkan med Vänern och Vättern tillsammans med Brockman-Geomatics, SLU och Rymdstyrelsen för utveckling av fjärranalys (satelliter) för statusklassning av övergödning samt även uppföljning av fiskbestånden. Under 2024 arbetar vi vidare med resultaten för att se hur vi kan omsätta dem i praktiken.

EFFEKTBASERADE VATTENANALYSER

Under 2023-2024 genomförs en effektbaserad analys av ytvattnet på några platser i Mälaren i samarbete med Vänerns och Vätterns vattenvårdsförbund och företaget BioCell Analytica. Effektbaserad

analysmetod rekommenderas just för uppföljning av förekomst av hormoner i vattnet, där vi tidigare har lite frågetecken kring halterna i Mälaren. Med den effektbaserade analysen kan man även utvärdera vattnets kvalitet utifrån olika typer av toxicitet, utan att behöva analysera enskilda ämnen. Detta är en ny metod för övervakning, som kan ge svar på viktiga frågor, utan att behöva känna till vilka substanser som finns i vattnet.

CyanoAlert, fjärranalys för övervakning av algblomning

Under 2023 har vi tillsammans med Länsstyrelsen i Stockholm, Södermanland och Östergötland utvidgat samarbetet kring tjänsten CyanoAlert för daglig uppdatering av risk för algblomning på olika platser i Mälaren. Informationen kan allmänheten ta del av via en gratis app. I tjänsten ingår också en årlig sammanställning av data från vattenförekomsterna som en del av miljöövervakningen. Vi fortsätter att delta i utvecklingen av tjänsten och följer hur resultatet från vårt utvecklingsprojekt kring indikatorer för statusklassning kan sammanfogas med CyanoAlert, för en förhoppningsvis mer rättvisande statusklassning av övergödning. Samarbetet med länsstyrelserna innebär att våra kostnader för tjänsten minskar, och att tillgången på data breddas till att även omfatta fler sjöar än Mälaren.

Algblomning i Svartån, Västerås.

Stötta medlemmarna att nå målet god status i alla vattenförekomster

LIFE IP Rich Waters avslutas

Vattenvårdsförbundet har sedan 2017 deltagit i projektet LIFE IP Rich Waters, som totalt omfattar 300 miljoner kr för vattenvård, och 32 partners i 29 delprojekt. Projektet avslutas nu i juni 2024. Vi har deltagit i två delprojekt, ett om projektutveckling och ett om miljögifter. Under våren 2024 kommer vi att fokusera extra på att leverera till EU enligt projektplanerna, samt se till att resultat förvaltas och värdefulla samarbeten lever vidare. Mer om detta står under respektive rubrik nedan.

Stöd och åtgärder utifrån miljöproblem

Övergödning

ÅTGÄRDSSAMORDNARE ÖVERGÖDNING SAGÅN/MÄLAREN

Åtgärdssamordnaren för Sagån/Mälaren inom LEVA (Lokalt Engagemang för Vatten) kommer att fortsätta sitt arbete. Projektet har förlängts för att avslutas 2025, istället för som tidigare tänkt 2024. Det drivs med bidrag från LOVA. Mer om projektet finns att läsa på [Åtgärdssamordning | Mälarens vattenvårdsförbund \(malaren.org\)](#)

Utrivning av Herrkvarndammen som en del av åtgärdssamordningen för Sagån. Genom rivningen skapas fria vandringsvägar för fisk och vattenmiljön återställs. Foto: Viktor Kärvinge

Under 2024 fortsätter vi att stödja utvecklingen av åtgärdssamordnare för övriga tillrinnande vattendrag till Mälaren, hjälper till att söka projekt-pengar för åtgärdssamordnare i de vattendrag som saknar samt fortsätter att bygga upp vårt nätverk för åtgärdssamordnare runt Mälaren, där fler har tillkommit under 2023.

Konnektivitet

KARTLÄGGNING AV VANDRINGSHINDER INOM MÄLARENS AV-RINNINGSOMRÅDE/NÖVD

Vi tar del av den kartläggning av vandringshinder som kommer att publiceras i december 2023 inom LIFE IP Rich Waters, action C15. Utifrån kartläggningen arbetar vi vidare inom nätverket för frågor som gäller konnektivitet, för att planera för kommande projekt/åtgärder för fria vandringsvägar för fisk runt Mälaren.

Miljögifter

TBT I MÄLAREN (C18)

Arbetet inom C18 (miljögiftsundersökningar) inom LIFE IP Rich Waters har lett till att gruppen identifierat ett behov av att undersöka åtgärder för minskning av TBT. Under 2024 planeras en gemensam informationskampanj tillsammans med kommunerna, för att minska TBT i Mälaren. Kampanjen riktar sig till båtägare och båtklubbar. Inom nätverket planeras även möten för erfarenhetsutbyte om tillsyn och sanering inom det nätverk där kommuner och båtförbund ingår. Nätverket och kampanjen sker i samverkan mellan delprojekten C18 och C20 med Stockholms stad inom LIFE IP Rich Waters.

KARTLÄGGNING OCH ÅTGÄRDER FÖR ATT MINSKA PFAS (C18)

Vårt nätverk för gemensamt arbete med PFAS runt Mälaren utökas hela tiden. Vi planerar under 2024 för fortsatta provtagningar och kartläggningar i samarbete med länsstyrelserna och kommunerna runt Mälaren, samt erfarenhetsutbyte gällande källspårning och olika typer av åtgärder för att minska tillförseln av PFAS till våra vatten.

Invasiva arter

BEKÄMPNING AV SJÖGULL I MÄLAREN

Under 2023-2024 har vi beviljats medel via LOVA för att fortsätta bekämpningen av sjögull i Mälaren. Bekämpningen sker i samarbete mellan berörda länsstyrelser och kommuner runt Mälaren.

Under 2023 drabbades större delen av sjögullsbestånden i Mälaren och Arbogaån av någon form av sjukdom, vilket ledde till att stora arealer dog. Under 2024 kommer vi att följa utvecklingen noga. Forskare på SLU hjälper oss med detta och undersöker även vad som orsakat sjögulldöden tillsammans med oss.

Vi inväntar regeringens beslut 2024 om den nationella listan enligt EU-förordningen om invasiva arter kommer att besluta under 2024. Om sjögull klassas som invasiv art i Sverige enligt nationella listan, kommer vi ha mycket större möjlighet att söka LIFE-medel för att bekämpa den. Förhoppningen är då att vi kan skicka in en ansökan till EU hösten 2024. Under tiden fortsätter vi att bekämpa i ungefär samma nivå som de senaste åren med hjälp av LOVA-medel.

Döende Sjögull augusti 2023. Foto: Carina Tennfors

Klimatförändringar

Det finns många beröringspunkter mellan klimatanpassningsåtgärder och vattenvårdsåtgärder.

Under 2023 har vi erbjudit kommunerna inom förbundet att delta i en förvaltningsövergripande workshopserie om klimat och vatten. Under 2024 kommer vi att hålla en Klimatkonferens med fokus på Mälaren i ett förändrat klimat. Vi avser att planera denna dag ihop med SLU, klimat-samordnarna på länsstyrelserna samt dricksvattenproducenterna.

Stöd till genomförande av åtgärderna i vattendirektivet

Vattenplanering

VATTENPLANERING I KOMMUNERNA

Nya åtgärd 1 i åtgärdsprogrammet innebär att kommunerna ska genomföra en förvaltningsövergripande vattenplanering med en helhetssyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. Åtgärden bör också innehålla en plan för samverkan med berörda kommuner inom kommunens avrinningsområden.

Under 2023 har nätverket för tjänstepersoner behandlat frågan om hur vattenplanering fungerar i medlemskommunerna. Under 2024 kommer förbundet arbeta vidare med utgångspunkt i de behov tjänstepersonerna uttryckt.

VATTENPLAN KOLBÄCKSÅN – HALLSTAHAMMAR

Hösten 2020 väcktes idén att starta upp ett arbete med vattenplanering som omfattar hela Kolbäcksån, som har problem både med övergödning, miljögifter och konnektivitet/vandringshinder. Under 2022 har en grupp formats med representanter från kommunerna, LIFE IP Rich Waters och MVVF. Vi har samordnat arbetet och genomfört kartläggning. Under 2023 stöttade MVVF kommunerna med en ansökan om medel för en åtgärdssamordnare. Projektet beviljades stöd och en åtgärdssamordnare baserad i Hallstahammar anställdes i september 2023. I oktober 2023 anordnades ett digitalt informationsmöte för kommunerna runt Kolbäcksån och under våren 2024 kommer MVVF i samarbete med kommunerna att följa upp detta med ett fältbesök till vattenparken i Smedjebacken, samt hjälpa till att bredda nätverket för gemensamt arbete kring vattenkvaliteten i Kolbäcksån.

Tillsyn

Under 2022 genomfördes i samarbete med LIFE IP Rich Waters ett större seminarium med fokus på tillsyn. Seminariet var välbesökt med 90 deltagare som lyfte behovet av att kedjan från vägledande myndigheter till kommuner måste hänga ihop bättre, att de har behov av kompetenshöjande aktiviteter med goda exempel samt att det finns behov av ett nätverk för tjänstemän som arbetar med tillsyn.

I samarbete med Vattenmyndigheten för Norra Östersjön kommer vi under 2024 att lägga upp ett förslag för hur vi kan arbeta tillsammans för att stärka arbetet med tillsyn som utgår från miljökvalitetsnormerna för

vatten samt tillsyn över vattenskyddsområden, allt enligt vattenförvaltningens åtgärdsprogram.

Fysisk planering

Under 2024 kommer nätverken för vattenstrategier och politiker att diskutera frågan om fysisk planering och MKN i åtgärdsprogrammet och identifiera gemensamma utmaningar. Målet är också att ta kontakt med regionerna och länsstyrelserna för att se vilka behov som finns av att ta ett helhetsgrepp över fysisk planering kring Mälaren.

Lillåudden, Västerås. Foto: Per Nilsson

LAVA – lokal administration av vatten- vårdsåtgärder

Inom ramen för LIFE IP Rich Waters projektutveckling, har vi påbörjat ett samverkansprojekt med Vattenmyndigheten och Sagåns vattenråd kring ett nytt arbetssätt för lokalt förankrade åtgärdsförslag.

Idén växte fram inom samarbetet mellan Mälarens vattenvårdsförbund och Sagåns vattenråd. Här väcktes tanken om ett nytt arbetssätt för att ta fram åtgärdsprogram för vattenförvaltningen. Arbetet handlar om en bättre förankring av vattenförvaltningens åtgärdsprogram i jordbruksdominerade vattenförekomster som anses vara kraftigt modifierade. Lokala organisationer med förankring i jordbrukarkretsar identifierar åtgärder för bättre vattenkvalitet, som är utan målkonflikter med livsmedelsproduktionen. Målsättningen är att när arbetet är slutfört kan Vattenmyndigheten fastställa den lokalt framtagna planen som åtgärdsprogram för vattenförekomsten.

Metoden för arbetet och identifierandet av åtgärderna i lokala vatten-
vårdsplaner/program utformas i samarbete mellan markägare, vattenråd,
åtgärdssamordnare, kommuner och Vattenmyndigheten.

Åtgärderna som identifieras lokalt och fastställs i det lokala åtgärdspro-
grammet rör framför allt hydromorfologi (fysiska förändringar) och
övergödning,

Leverabler:

- Åtgärdsplan som täcker åtgärder tillräckliga att nå god ekologisk pot-
ential i Hjulbäcken, som är en del av Sagåns avrinningsområde.
- Färdigställd arbetsmetod att föreslå för Vattenmyndighetens fortsatta
arbete med vattenförvaltningen.
- Underlag/metod att föreslå berörda kommuner att integrera i kommu-
nala vattenplaneringen.
- Uppskattning av kostnader, kompetensbehov mfl resurser för uppska-
lat genomförande i hela Sagåns avrinningsområde.

Slutförs i juni 2024.

Projektutveckling och finansiering

90-konto och insamling

Det finns stora behov av finansiering av vattenvårdsåtgärder i Mälardalen. Statlig finansiering finns men räcker inte och är inte förutsägbar. Trenden är att den statliga finansieringen till miljöåtgärder minskar. Det är också fler som vill arbeta med vattenvård vilket ger större konkurrens om de statliga medlen. Finansieringen kräver också relativt lång planeringstid och startsträcka, vilket inte passar exempelvis markägare som vill se snabbt resultat.

Under 2023 tog styrelsen för MVVF beslut om att undersöka möjligheten för förbundet att starta ett insamlingskonto (90-konto). Under 2024 arbetar vi vidare med förslaget. Genom att samla in pengar via 90-konto skulle förbundet exempelvis: kunna kanalisera givarnas engagemang, nå ut till fler aktörer, få möjlighet att nå företag som vill/bör arbeta med miljöfrågor och hållbarhet, välja vilka åtgärder som vi vill ska genomföras och fördela medlen, jämna ut de bidrag vi får från statliga medel och medfinansiera när vi söker statliga medel.

PROJEKTUTVECKLING MED FOKUS PÅ KOMMUNER (C4)

I projektbeskrivningen för LIFE IP Rich Waters ingår att i C4 bygga upp en funktion för att söka finansiering till åtgärdsprojekt. Funktionen ska hjälpa till att bygga upp kommunernas egen kompetens kring att utveckla projekt och söka pengar till dessa (med slutmålet att fler åtgärder ska bli

genomförda). Även andra organisationer än kommuner är välkomna att delta, även om kommunerna står i fokus.

Under 2024 fortsätter vi arbetet med att genomföra utbildningar om utlysningar med fokus på LOVA och LONA. Vi har spelat in flera tidigare utbildningstillfällen och dessa ska vi lyfta på hemsidan. Tillsammans med LIFE IP Rich Waters har vi under 2022 startat upp ett nätverk för projektutveckling och under 2024 kommer vi att fortsätta med regelbundna träffar. På hemsidan finns ett årshjul med externa finansieringsprogram och de deadlines som finns för respektive program. Årshjulet uppdateras efter årsskiftet. Då LIFE-projektet kommer att avslutas under 2024, ingår det även att under året säkerställa att denna funktion kommer att fortleva i lämplig form.

FÖRSLAG TILL PROJEKTIDÉER ATT UTVECKLA FÖR STÖRRE ANSÖKNINGAR

Under de senaste åren har förbundet genom kurser kring projektutveckling samt arbete i nätverk hittat flera områden som vi behöver kartlägga för att kunna söka projektfinansiering. Områden som detta berör är: Fria vandringsvägar i Mälarens tillrinningsområde, uppströmsarbete för att minska PFAS, åtgärder för att minska övergödning samt vattenplanering. Förbundets riskanalys för Mälaren som dricksvattentäkt och ekosystem har identifierat miljögifter och PFAS som en stor utmaning för Mälaren, likaså klimatförändringens effekter på Mälarens avrinningsområde.

Vi vill utveckla större, mer omfattande projekt med sikte på EU:s LIFE-program, men som även kan rikta sig mot annan finansiering för genomförande. Vi kan söka flera projekt med olika inriktning, eller försöka få ihop till ett större projekt som inkluderar flera aspekter. Vi samarbetar kring detta med projektledningen för LIFE IP Rich Waters.

Som ett första steg i att utveckla större projekt kommer vi under 2024 att fokusera på dessa områden:

- PFAS
- Konnektivitet
- Åtgärder övergödning
- Klimatförändringen och dess effekt på Mälaren

Stöd till olika medlemsgrupperingar

Kommuner

Förbundet har 27 kommuner som medlemmar och eftersom kommunerna har ett stort ansvar i åtgärdsprogrammet för vatten är det viktigt att stötta kommunerna. Detta gör förbundet främst genom de nätverk vi

håller för specifika utmaningar samt för vattenstrategier och politiker. Det är också viktigt att vi når ut med information om vår verksamhet till medlemskommunerna, via hemsida, nyhetsbrev och sociala medier, så att fler har möjlighet att engagera sig och ta del av vårt arbete.

Dricksvattenproducenter

Mycket av vårt arbete är centralt för dricksvattenproducenterna. Vi strävar efter att samverka med samtliga dricksvattenproducenter kring Mälaren i relevanta frågor, samt bygga nätverk med dem.

Vattenorganisationer

Vattenvårdsförbundet har som målsättning att ingå i samtliga övriga vattenvårdsförbund och vattenråd i Mälarens avrinningsområde. Under 2024 planerar vi att fortsätta utveckla samarbete med övriga vattenvårdsförbund och vattenråd för tillrinnande vattendrag till Mälaren, genom åtgärdssamordningen i vårt pilotområde för LEVA och skapandet av ett nätverk för samtliga åtgärdssamordnare runt Mälaren. Vi stödjer vattenorganisationerna både med hjälp att söka finansiering och praktiska råd kring åtgärder, såväl som att vi erbjuder plats på vår hemsida och hjälp med ekonomiadministration från MVVF.

**Lokalt engagemang
för vatten**

Via åtgärdssamordningen inom LEVA utvecklas samarbetet med andra vattenorganisationer.

Under 2023 fick Svartåns vattenråd stöd kring att lyfta fram och revidera vision och mål för sin verksamhet. Denna process kommer under 2024 att sammanfattas i ett dokument så att fler vattenråd kan ta del av erfarenheterna.

Sagån (LEVA) och projektutveckling: Under 2024 kommer Sagån vara fortsatt fokus för projektutveckling.

Utbildningar och seminarier

Information till politiker om nya åtgärdsprogrammet

Under våren 2023 gjordes en större satsning att uppdatera vårt utbildningsmaterial riktat till politiker, utifrån vattenförvaltningens nya

åtgärdsprogram. Under 2024 kommer vi att erbjuda medlemskommunerna att förbundet kan komma ut och hålla utbildningen. I september 2023 hölls en digital kvällsutbildning som spelades in, denna inspelade föreläsning ska marknadsföras under 2024.

Under 2024 ska MVVF tillsammans med våra vattenpolitiker på kommunerna utveckla en lista med frågor att ställa till förvaltningarna i syfte att nå framgång i vattenrelaterade frågor.

Politikerdag i mars 2023. Intresset var stort och totalt var det ett femtiotal politiker från 25 kommuner som deltog. Foto: xxx

Utbildning för kommuntjänstemän

Vi planerar att utveckla och hålla en ”grundutbildning” för nyanställda vattenstrateger och motsvarande på kommunerna. Under 2023 har nätverket för tjänstepersoner samlat in grundmaterial och behov från tjänstepersonerna. Grundutbildningen är tänkt att återkomma varje år, för att hjälpa de som kommit nya i sin roll både med sakkunskap, men också för att de ska komma i kontakt med våra nätverk. Kurserna vi redan har om LOVA/LONA ska läggas in i den här utbildningen.

I anslutning till grundutbildningen planerar vi att ha en dag då vi samlar alla tjänstemän för vidareutbildning och nätverkande. Utbildningsdagarna ska äga rum i slutet av augusti.

Fältbesök

Vi ordnar en dag 2024 med fältbesök till intressanta åtgärder som riktar sig främst till vattenpolitiker och kommuntjänstemän, men öppet för alla medlemmar att delta.

Vi planerar en fältdag 2024 (illustrativ bild). Foto: Per Nilsson

Sprida resultat och utbyta erfarenheter

Webbinarier i aktuella frågor

Under året anordnas kortare webinarier i aktuella frågor. Dessa utannonseras på hemsidan, i sociala medier och i vårt nyhetsbrev. Vi håller cirka 4 st om året, 2 på våren samt 2 på hösten.

Sprida resultat från LIFE IP Rich Waters

I våra nätverk sprider vi mycket kunskaper från Rich Waters. Vi förbereder oss också för att förvalta resultaten från LIFE IP Rich Waters, som avslutas 2024. Vi planerar för en avslutningskonferens under våren 2024 för att redovisa resultaten men som även ska ta upp vad som sker ”After LIFE”

Presentationsmaterial om Mälaren och miljön

Vi planerar att ta fram presentationer på olika ämnen som medlemmarna kan använda sig av när de vill informera andra. Teman kan vara övergödning, konnektivitet och miljögifter, samt korta presentationer av nya rapporter.

Kunskapsbank med goda exempel

Under 2024 fortsätter vi arbetet med att lägga upp information och länksamling kring goda exempel på åtgärder och hur man arbetar med att

förbereda arbete med åtgärder. Kunskapsbanken kommer att uppdateras i samband med att den nya hemsidan lanseras.

Dagvatten

Under 2024 kommer vi att ta fram en redovisning av vårt arbete med dagvatten.
Bild: Översvämning i Västerås Foto: Michael Erhardsson, Mostphotos.

Sedan 2014 har vi inom ramen för Mälaren – en sjö för miljoner arbetat med information och kunskapsutbyte kring dagvatten, riktat till medlemskommunerna. Under 2024 kommer vi att sammanställa en redovisning av vad arbetet vi har gjort hittills och presentera detta på hemsidan tillsammans med länkar till andra som arbetar vidare med dagvattenfrågan. Detta sker i samband med att hemsidan omarbetas.

Vara en gemensam röst för förbundets medlemmar gentemot relevanta sektorsmyndigheter

Vi fortsätter att hålla kontinuerlig kontakt med Havs- och vattenmyndigheten i frågor som gäller sjögull, samlat för medlemmarna kring Mälaren. Vi kontaktar även andra myndigheter och för medlemmarnas talan i de frågor där behovet uppstår.

Förbereda oss för att hantera kommande miljöutmaningar för Mälaren tillsammans

Risakanalys av Mälaren

Under visionsarbetet identifierade vi klimatförändringar, kommande exploateringar och ökad livsmedelsproduktion som kommande utmaningar för Mälaren.

Vattenvårdsförbundet har under 2020-2021 tagit fram en riskanalys för Mälaren som dricksvattentäkt och ekosystem.

I april 2023 arrangerade vi en workshop med brett deltagande från intressenter runt Mälaren för att förankra och eventuellt justera riskanalysen. Riskanalysen visade att PFAS-frågan och klimatförändringen innebär stora risker för Mälaren, och de områden som är mest prioriterade för arbete med åtgärder för att minska riskerna.

Under 2024 kommer vi att arbeta vidare med fokus på åtgärder och aktörssamverkan. Vi arbetar med temat klimatförändringar, genom att arrangera en Klimatkonferens med fokus på Mälaren i ett förändrat klimat och med PFAS genom vårt nätverk för PFAS.

Klimatkonferens med fokus på Mälaren i ett förändrat klimat under 2024. Foto: Mostphotos

Kommunicera Mälarens värde och nytta

Förbundet kommer under 2024 att arbeta med att lyfta värdet av Mälaren till medlemmar och allmänhet. Vi vill ha en baslinje för att kunna mäta om vi genom vårt arbete uppnår ökad förståelse och kunskap kring Mälarens värde och nytta. Vi kommer att utreda möjligheter att genomföra en enkät om vilken kunskap människor har om Mälaren.

Några områden som vi kommer att fortsätta undersöka under 2024 är möjligheterna till medborgarforskning med Mälaren i fokus, forskning kring hälsoaspekter av vattenmiljöer (Blue Health) samt möjligheten att starta ett nätverk för miljöchefer i företag kring Mälaren.

Kommunikation av Mälarens värde och nytta är en viktig del i förbundets verksamhet.

Vinteraktiviteter på Mälaren. Foto: Per Nilsson

Tillhandahålla lättillgänglig information om Mälaren

Vattenvårdsförbundet ska verka för att sprida resultat både från den egna men även andras genomförda miljöövervakning samt resultat från genomförda åtgärder. Vi ska även sprida information om Mälarens nytta och värde.

Redovisa miljöövervakning till nytta för medlemmarnas verksamhet

2024 ÅRS MILJÖÖVERVAKNING

MVVF kommer tillsammans med SLU att redovisa resultaten från den miljöövervakning som genomförts i Mälaren under 2023. Detta kommer att ske vid årsstämman, vid Mälarseminariet samt även i form av en rapport och information via förbundets hemsida.

RESULTAT FRÅN 2024 ÅRS INVENTERING AV GLACIALA RELIKTER

Rapporten beräknas bli klar i december 2024, och läggs då ut på hemsidan.

CYANOALERT, ALGÖVERVAKNING INKLUSIVE APP

Inom projektet CyanoAlert kan data från fjärranalys med information om algblooming i Mälaren hämtas hem dagligen från satellit, via app för både android och iPhone. Appen är gratis att ladda ner och tillgänglig för alla, så länge vi använder tjänsten.

Genom CyanoAlert kan även allmänheten bevaka algbloomingen vid sin badvik. Badstrand Östra Holmen, Mälaren. Foto: Per Nilsson

RESULTATPRESENTATION TILL MEDLEMMARNA

Under 2024 kommer vi att fortsätta att arbeta med att hitta en bättre modell för att förmedla resultaten av mätningarna till kommunerna och övriga medlemmar som behöver känna till dem, både när det gäller sätt att komma ut och presentera resultaten hos medlemmarna, och den data som finns att hämta på webben. Detta sker i samband med att vi vidareutvecklar hemsidan under 2024.

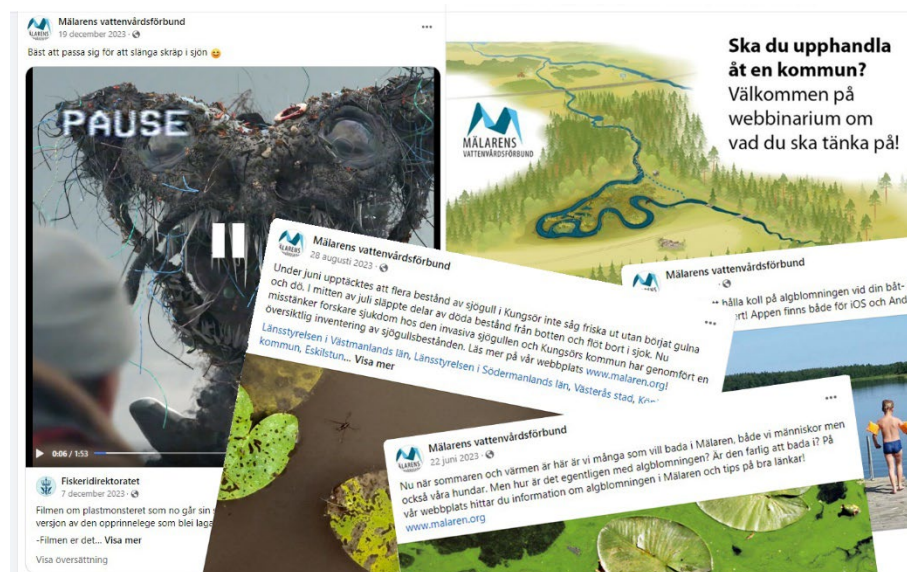
Hemsidan

MVVF gör resultat från miljöövervakning tillgängliga via förbundets hemsida. MVVF kommer dessutom att löpande lägga ut nyheter och information om vattenarbetet i Mälardalen på hemsidan. Vi samarbetar även med SLU kring deras webbsida "Fokus på Mälaren" med information om Mälärövervakningen och pågående verksamhet inom SLU som rör Mälaren. "Fokus på Mälaren" finns nu även på engelska och är sökbar internationellt. Vi har även undersidor för de vattenorganisationer, med tillrinnande vattendrag till Mälaren, som önskar få en hemsida hos oss. I vårt kalendarium lyfter vi även fram intressanta aktiviteter hos våra medlemmar.

I slutet av 2022 har påbörjades en omarbetning av hemsidan för att spegla den nya organisationen och verksamheten enligt visionen 2022-2027, Under våren/sommaren 2024 planerar vi att lansera den nya hemsidan.

Sociala medier; Facebook och LinkedIn

Under 2024 kommer vi fortsatt att lägga upp information om våra egna aktiviteter samt dela nyheter och aktiviteter från våra medlemmar och omvärlden, som rör vatten.

Mälarens vattenvårdsförbund jobbar aktivt med LinkedIn och Facebook.

Nyhetsbrev

Målet är att skicka minst 2 nyhetsbrev under 2024.

Pressmeddelanden

Vi kommer att aktivt arbeta med att skicka ut pressmeddelanden när nyheter, resultat och information behöver spridas.

Rapportserie och tillgängliggörande av gamla rapporter

Under 2022 påbörjades arbetet med att digitalisera äldre rapporter. Vi har startat upp en egen rapportserie för rapporter från Mälarens vattenförbunds och kommer under 2024 fortsätta arbetet med att katalogisera tidigare rapporter och retroaktivt numrera dem i serien.

Kalendarium 2024

Januari	Arbetsgruppsmöte
Februari	Mälarinarium Styrelsemöte
Mars	Utbildning för politiker om vattenförvaltningen
April	Styrelsemöte
Maj	Årsstämma Mälarinarium
Augusti	Utbildning för nya tjänstepersoner
September	Styrelsemöte Mälarinarium Fältbesök för alla medlemmar
Oktober	Klimatkonferens
November	Mälarseminariet
December	Styrelsemöte

Budget 2024

Intäkter 2024

HaV, bidrag till nationell miljöövervakning	780 000
Medlemsavgifter*	3 159 150
Avräkning av förutbetalt bidrag från EU	464 000
Bidrag LOVA/HAV åtgärdssamordning	338 400
Avsättning till förutbetalt bidrag LOVA/HAV åtgärdssamordning	-338 400
Summa intäkter direkt till MVVF	4 403 150
Bidrag LIFE IP Rich Waters, EU-bidrag via Lst Västmanland*	737 000
Summa bidrag och intäkter totalt	5 140 150
Utnyttjande av förutbetalda intäkter	0
Summa bidrag och intäkter 2024 samt förutbetalda intäkter	5 140 150

Kostnader 2024

Miljöövervakning	
Mälareövervakning bas (FOU-samarbete SLU)	1 158 000
Fiskövervakning	70 000
Sjöfågel	90 000
Makrofytter	100 000
Glacialreliktsinventering	52 500
Miljögiftsprovtagning	100 000
Sensorövervakning Sagån	35 000
Fjärranalys alger (CyanoAlert)	46 250
Miljöövervakning, personalkostnad	125 000
Summa miljöövervakning	1 776 750
LIFE IP Rich Waters	
Personalkostnader projektutveckling via Lst U, C4**	659 000
Personalkostnader medfinansiering MVVF, C4	404 000
Konsultkostnader, C4	200 000
Personalkostnader miljögifter via Lst U, C18**	78 000
Personalkostnader medfinansiering MVVF, C18	47 500
Konsultkostnader, C18	700 000
Summa LIFE IP Rich Waters	2 088 500
Vattenvårdsprojekt	
Åtgärdssamordning Sagån/Mälaren, LOVA, konsultkostnader	30 000
Åtgärdssamordning Sagån/Mälaren, LOVA, personalkostnad 100%	45 000
Åtgärdssamordning Sagån/Mälaren, LOVA, resekostnader	5 000
Summa Sagån/Mälaren åtgärdssamordning	80 000
Specialistkunskap, samordning nätverk och projektutveckling	
Personalkostnader	285 000
Konsultkostnader	20 000
Summa specialistkunskap, samordning nätverk och projektutveckling	305 000
Information	
Information, konsultkostnader	100 000
Information, personalkostnad	300 000
Summa information	400 000
Administration och ledning	
Förbundsmöten	75 000
Administration, ekonomi o ledning	370 000
Diverse, oförutsett	44 900
Summa administration och ledning	489 900
Summa kostnader totalt	5 140 150
Därav direkta kostnader till MVVF	4 403 150

- * EU-bidraget för lönekostnaderna inom LIFE IP Rich Waters för MVVF flyttades 2020 till Länsstyrelsen i Västmanlands län, på grund av att kansliets personal är anställd av Länsstyrelsen och EU inte tillåter internfakturering mellan två parter i projektet. Detta bidrag är det beräknade EU-bidrag som används till lönekostnader för MVVF personal, och som inte syns i vår bokföring eftersom det hanteras helt och hållet av Länsstyrelsen Västmanland. Bidraget 2023 från EU till våra personalkostnader är budgeterat till 892 500 kr.

- ** De personalkostnader som enligt budgeten kommer att synas i vår bokföring är 404 000 kr (C4) samt 47 500 (C18), dvs totalt 451 500 kr.